

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BOSKOVICE

SBORNÍK

UČEBNA V PŘÍRODĚ

Karel Čapek: Zahradníkův rok

„Proti všemu zdání zahradník se nerodí ze semene, výhonku, cibule, hlízy nebo šupru, nýbrž vzniká zkušeností, okolím a přírodními podmínkami. Pokud je člověk v květu mladosti, myslí si, že květ je to, co se nosí v knoflíkové dírce. Je potřeba jisté zralosti, řekl bych paternity, aby se člověk mohl stát zahradníkem amatérem.“

Základní škola by měla dát dítěti základy všech vědomostí a dovedností. Jednou z oblastí je i ekologická výchova. Už Jan Amos Komenský říkal, že žák by měl získávat poznatky všemi smysly. Můžeme mít sebekrásnější obrázky, filmy, moderní pomůcky, ale nic se nevyrovná tomu, když si dítě samo vypěstuje rostlinku ze semínka, sleduje, jak roste, co všechno potřebuje, aby vyrostla do krásy. Aniž si to uvědomuje, dostává k ní vztah.

Proto bývaly školní zahrady samozřejmostí u každé školy. Pak přišla doba počítačů, bez kterých se člověk dnes neobejde, ale chybou bylo, že na zahrady se zapomělo a mnohde musely ustoupit různým stavbám nebo se proměnily v trávnické plochy. Štěstím pro školu byl rozumný ředitel, který dokázal skloubit techniku s přírodou, takže je dost škol, kde zůstaly zahrady zachovány, zatímco jinde se teprve začíná znovu s jejich budováním.

I školní zahrada se ale musí přizpůsobit změnám, které přináší doba. Dříve bylo snahou, aby na zahradě rostlo nejen všechno, co sloužilo žákům k poznání, ale osevňovací plány bývaly sestaveny tak, aby se zde napěstovalo co nejvíce zeleniny a ovoce, které se buď odprodávaly, nebo dávaly na vylepšení do školních kuchyní. I na zahradách u domů se pěstovalo především to, co se zužitkovalo v domácnosti. A dnes? Zahrady se změnilly v místa odpočinku a relaxace, v místa, kde se scházejí přátelé na grilování nebo jen na popovídání si v příjemném prostředí. Proto i školní zahrady změnilly svou tvář a stávají se „učebnami v přírodě“, to znamená, že už nejsou zaměřeny na množství napěstovaných plodin, ale jsou rozvrženy tak, aby zde žák získal maximum poznatků, aniž by si to uvědomoval, naučil se základní pěstitelské dovednosti a cítil se v tomto prostředí dobře. Jak se to podařilo ZŠ v Boskovicích, posuďte sami.

Školní zahrada – UČEBNA V PŘÍRODĚ – ZŠ BOSKOVICE

Zahrada má obdélníkový tvar a sousedí s parkovištěm, které je odděleno od zahrady pásem nízké zeleně, na opačné straně odděluje vysoká zeď zahradu od ulice.

Škola má tři pracoviště- na náměstí 9. května a na ulicích Sušilova a Slovákova. Zahradu využívají v maximální míře dvě pracoviště, třetí - na ulici Slovákova, vzhledem k větší vzdálenosti, spíše okrajově.

Zahrada se skládá z následujících částí:

1. Pěstební plochy - dva pásy se záhonky pro jednotlivé třídy 1. stupně a vzorníkem. Žáci prvního až pátého ročníku mají přidělené vlastní záhonky, na kterých pěstují většinou ředkvičku, hrášek a kedlubny, které si pak snědí.

Tato zelenina bývá zralá před prázdninami, takže prázdné vyčištěné záhonky jsou staršími žáky osety plodinami, které pak poslouží jako zelené hnojení, například řepka či svazenka.

Žáci druhého stupně zde připravují vzorník, který se skládá z malých políček označených jmenovkami pěstované plodiny. Ten slouží hlavně k poznávání a každoročně se mění.

Jako prospěšné pro výuku se ukázaly:

z e l e n i n a – podle druhu: košťálová, kořenová, listová, lusková, plodová a cibulová, o k r a s n é r o s t l i n y – především ty, které se pěstují v dané oblasti a p o l n í p l o d i n y.

Zelenina: semena zeleniny škola kupuje a žáci si většinu sadby vypěstují sami ve skleníku.

Do vzorníku jsou zařazeny:

Košťálová – zelí, kapusta, kedluben, květák

Kořenová – mrkev, petržel, celer, řepa salátová, ředkvička, ředkev

Plodová – rajče, okurek, paprika, cuketa, patizon, dýně, okrasná dýně

Listová – salát, špenát

Lusková – hrách, fazole, čočkofazole

Cibulová – cibule pěstovaná z přímého výsevu a ze sazečky, česnek

O k r a s n é r o s t l i n y: do vzorníku jsou zařazovány pouze letničky a po jejich likvidaci jsou záhony zryty. Letničkami je osázen i okrasný záhon, proto je jim na škole věnována velká péče.

L e t n i č k y

Vysvětlení dětem: Letničky na jaře vyklíčí, vyrostou, v létě vykvetou, k podzimu vytvoří semena a před zimou uhynou. Vše během jednoho roku - lidově jednoho léta - proto letničky.

Zářivé a veselé letničky dávají většinou přednost místu na výsluní. Bohatě kvetou především proto, že potřebují vytvořit mnoho semen k zachování druhu.

Letničkový záhon před výsadbou

Odolné letničky se pěstují nejsnadněji, protože se obvykle vysévají přímo do půdy, na místo, kde kvetou - měsíček, laskavec, slunečnice, slézovec, lichořeřišnice apod. Choulostivější letničky je nutné předpěstovat v teple – misky na parapetu okna, pařeniště, skleník. Ven se dávají, až pomine nebezpečí mrazíků. V našich podmínkách je to po zmrzlých /kolem 15. května – Pankrác, Servác, Bonifác/. Zahradníci většinou vysazují pro jistotu až 20. května.

Známé letničky:

<u>Název letničky:</u>	<u>latinsky :</u>	<u>O-otuzilé, P – polootuzilé</u>	<u>poznámka:</u>
Nestařec	Ageratum	P	bílé i růžové
Laskavec	Amaranthus	O	vyšší, červené i žluté
Hledík	Antirrhinum	P	mnoho barev
Begonie	Begonia	P	nižší i vyšší
Měsíček	Calendula	O	lze zasít i na podzim
Astry	Callistephus	P	jehlicové i plnokvěté
Gazánie	Gazania	P	kvete na výsluní
Slaměnka	Helichrysum	P	různé barvy, sušení
Smil	Helichrysum	P	i na sušení
Netýkavka	Impatiens	P	kvete i v polostínu
Slunečnice	Helianthus	O	vysoká i nízká
Slézovec	Lavatera	O	vyšší
Lobelka	Lobelia	P	
Kosmatec	Mesembriant	P	potřebuje plné slunce
Kejklířka	Mimulus	P	může být i v květináči
Okrasný tabák	Nicotiana	P	
Petúnie	Petunia	P	vhodná i do truhlíku
Třapatka	Rudbeckia	P	i jako trvalka
Hledíkovka	Nemesia	P	
Šalvěj zářivá	Salvia	P	
Starček	Senecio	P	
Aksamitník	Tagetes	P	nižší i vyšší
Lichořeřišnice	Tropaeolum	O	pozor na housenky
Verbena	Sporýš	P	může být i v truhlíku
Cynie ,ostálka	Zinia	P	hezké květy do váz

Upozornění: existují i dvouletky – hvozdík, maceška. Rozdíl od letniček: Zhruba v červnu vysejeme, vyrostou, ale kvetou a mají semeno až druhým rokem. Osvědčené letničky pro školní zahradu: Aksamitník, cynie, astry, nestařec, laskavec, měsíček, smil, slaměnka, petúnie, slunečnice, hledík

sluncovka

květ sluncovky

chrpa

Iberis

Tagetes - aksamitník

Pěstitelský postup:

V zimě si připravíme plán školní zahrady a naplánujeme letničky, které chceme v daném roce pěstovat.

V předjaří si zakoupíme semena, která jsme si nezajistili vlastním sběrem. Důležité je upozornit děti, aby sbíraly opravdu jen zralá semena. Pro zajímavost: ledový salát Pražan má klíčivost i po 18 letech při skladování minus 18 stupňů, cibule kuchyňská si při skladování při minus 18 stupňů zachová klíčivost 96 % i po šesti letech. Pokud neotevřeme sáček, můžeme i semeno letniček použít v dalším roce. Klíčivost otevřeného sáčku je nejistá.

Výsev: Začátkem února vyséváme do misek semena, která dlouho klíčí – většinou drobounká. Zasypane je jen nepatrně nebo pouze přitlačíme do zeminy. Ostatní semena vyséváme do pařeniště nebo skleníku hned začátkem března. Pokud nemáme tuto možnost, nasejeme je na připravený záhon a přikryjeme bílou netkanou textilí. Záhony ryjeme zásadně hned na podzim, na jaře je jen uhrabeme a uděláme záhony. Nejvhodnější je šířka 120 cm, šířka pěšinek 20 až 25 cm. Nejprve vyhrábneme pěšinky, z kterých žáci uhrabují záhony. Při tomto postupu je neušlapou.

Pokud je období deštivého počasí, vysazujeme letničky přímo do půdy. Jinak vysazujeme „do vody“, to znamená, že si sázecím kolíkem uděláme otvory, do kterých bez kroupky nalejeme vodu a po chvíli, jakmile voda vsákne, zasadíme rostlinku. Výsadbu můžeme s dětmi nacvičit ještě v předjaří po vyschnutí půdy na cvičném záhonku. Po vysazení už nemusíme zalévat, jen odplevelujeme a okopáváme.

Využití letniček: Pěstujeme je na zkrášlení zahrady, k řezu do kytic, na sušení pro zimní období na suché vazby.

Z letniček můžeme na záhonech sestavovat různé geometrické tvary, které mohou být každý rok jiné, a tak uspokojovat svou fantazii i fantazii dětí.

Květy řežeme raději později navečer, kdy je již nižší teplota. U většiny druhů mají být polorozvité, některé však musí být plně rozvité, např. astra, ostálka, slunečnice a pod. Květy řezané za deště bývají méně trvanlivé. U

rudbekie a slunečnice se doporučuje namočit konce stonků do vařící vody. K prodloužení životnosti je možno dát do vody přípravek Forzitin, případně tabletky Hydroponixu. Řežeme-li květiny na sušení, děláme malé svazečky, které zavěsíme v suchu a temnu květenstvím dolů, až úplně vyschnou.

Trvalky:

Dá se říci, že patří do každé školní zahrady. Jednak proto, že by děti měly alespoň ty nejběžnější znát, ale i z praktického důvodu, protože jejich pěstování není tak náročné, jako u letniček. Před jejich výsadbou však musíme dobře připravit půdu, protože většina z nich

vydrží na místě 4 – 5 let, pivoňky až 10 let. Vysazujeme je brzy na jaře, aby ještě ten rok kvetly. Sázíme-li na podzim, tedy nejpozději v září, aby do zimy stačily zakořenit. Dbáme, aby sazenice nepřišly do země hlouběji než na předchozím stanovišti, protože by některé druhy třeba i několik let nekvetly. Zvláště pivoňky jsou na toto velmi citlivé.

Trvalky se nejčastěji množí dělením trsů, mnohé lze snadno namnožit řízkováním. Množení semen je zdlouhavé.

Nejvhodnější trvalky:

Název:	latinsky:	Výška	Kvetení:	Poznámka:
Kosatec	Iris	kolem 50	5.-6.	Množení dělením trsů
Prvosenka	Primula	nížká	4.-5.	Nejrůznější barvy
Vlčí bob	Lupinus	70 – 90	6.	Různé barevné odstíny
Pivoňka	Paeonia	kolem 60	5.-6.	Různé barvy
Kopretina:	Chrysanthemum	40 – 90	6.-7.	Podobná je řimbaba
Orlíček	Aquilegia	50 – 100	5.-6.	Pěstitelsky nenáročný
Hvozdík	Dianthus	střední	5.-6.	Nižší druhy do skalek
Plamenka	Phlox	70 – 100	5.-7.	Nižší druhy do skalek
Hvězdnice j.	Aster	20 - 40	6.	I do skalek
Hvězdnice p.	Aster	80	9.	Nenáročná
Chryzantémy	Chrysanthémum	až 90	8. – 10.	Nízké i vyšší druhy
Zvonek	Campanula	30 až 70	6.-7.	Množíme dělením
Rudbekie tř.	Rudbeckia	50 -70	8.-9.	Vlhčí půda
Srdcovka	Dicentra	40- 60	5.	Vlhčí půda
Stračka ostr.	Delphinium	120-150	6.-9.	Po odkvětu sestříhnout

Na školní zahradě lemují v současné době pásy trvalek ze dvou stran okrasný letničkový záhon a v plánu je jejich rozšíření směrem k muzeu. Od jara stále některé z nich kvetou a těší kolemjdoucí i žáky.

Nově vysazené trvalky na školní zahradě:

1. šalvěj	1. Savlia nemorosa
2. rozchodník	2. Sedum
3. plaménka	3. Phlox paniculata
4. tavalník	4. Spirea Japonka
5. zvonek	5. Campanula
6. rudbekie	6. Echinacea
7. miskantus čínský	7. Miscanthus sinensis
8. kokarda	8. Gaillardia
9. pustoryl	9. Philadelphus
10. kaštan	10. Castanea
11. jedle korejská	11. Abies koreana
12. zerav kuželovitý	12. Thuja occidentalis
13. mochna	13. Potentilla
14. ruj vlasatá	14. Cotinus
15. stračka	15. Delphinium
16. kokarda	16. Gaillardia
17. boubelka	17. Platycodon
18. krásnoočko	18. Coreopsis

plaménka

šalvěj

pustoryl

rudbécie

květ rudbécie

rozchodník

květ rozchodníku

zvonek

květ zvonku

miskantus čínský

Trvalky doplňuje jediný strom - kaštan jedlý

Polní plodiny

Dříve stačilo vyjít za město nebo za vesnici a člověk se setkal s obilím i píceňinami. Nestalo se, že by žáci především z vesnic neznali žito, pšenici nebo nepoznali vojtěšku či cukrovku. Dnes s tím mají problém i dospělí. Proto škola zařadila do svého osevního plánu v předcházejícím roce vzorník 21 druhů polních plodin, které se žáci učili poznávat. Zařazeny byly: Pšenice,

oves, ječmen, ostropestřec, kukuřice, mák, slunečnice, kmín, proso, len, hrách, sója, krmná řepa, cukrovka, brambory, svazenka, jetel, vojtěška, travní směs, peluška, pohanka a hořčice. Chybělo žito, protože to se seje na podzim. Osivo pomohl sehnat ředitel Agrokomplexu Knínice. To bylo navíc v označených průhledných sáčcích umístěno i ve skříňce naučné tabule.

Bylinky

V dnešní době si život bez bylinek nedovedeme snad ani představit. Využívají se v kuchyních jako koření, jako léčivé rostliny i v kosmetice. Na pěstování nejsou náročné, proto by neměly chybět ani na školních zahradách, aby se žáci s nimi seznámili.

Mezi nejznámější patří:

R o z m a r ý n – *Rosmarinus officinalis*

Je to pomalu rostoucí keřík, který má rád plné slunce. Pochází ze Středozeří, proto je vhodné ho pěstovat v nádobě, kterou před zimou přeneseme na bezmrazé místo.

Povzbuzuje nervovou soustavu, krevní oběh a zlepšuje zažívání. Ochucují se jím omáčky, masa, používá se i ke grilování. Osvěží i jako přidaný do lázně.

Y z o p – *Hyssopus officinalis*

Je to trvalka. Dorůstá asi 50 cm. Má rád slunce a písčitou půdu. Je dekorativní, takže ho můžeme pěstovat nejen na záhoně, ale i na skalce a v nádobě. Odhlehne a povzbuzuje chuť k jídlu. V kuchyni se přidává do polévek, květy jsou ozdobou salátů a pomazánek.

H e ř m á n e k pravý – *Matricaria chamomilla*

Je to jednoletá bylina, asi 20 cm vysoká. Roste po celé Evropě na polích i podél cest. Sbírají se květy. Využívá se především v kosmetickém průmyslu a v lékařství. Čaj uvolňuje křeče, pomáhá při kašli, nachlazení, průjmů a příznivě působí na celkový nervový systém. Koupele zmiňují kožní vyrážky.

L e v a n d u l e lékařská – *Levandula augustifolia*

Je to keřík asi 60 cm vysoký s modrofialovými květy. Krásně voní. Pochází ze středomoří, proto ji v zimě zakrýváme. Má ráda slunce. Květy sbíráme před úplným rozvinutím v červenci a srpnu. Obsahuje množství vonných látek. Vyrábějí se z nich aromatické oleje, které se přidávají do vlasových koupelí a regeneračních zábalů. Bývají i součástí parfémů. Čaj pomáhá při nechutenství. Působí i při pocitu úzkosti a migréně.

S a t u r e j k a – *Satureja hortensis*

Je to jednoletá bylina. Předpěstováváme ji, vysazujeme v květnu na slunné stanoviště. Můžeme ale koupit i vytrvalou saturejku horskou. V kuchyni je využívána pro svou výraznou, slabě pepřnou chuť. Hodí se k luštěninám, protože předchází nadýmání. Dává se i do mletých mas, vaječných pokrmů a k dušené zelenině.

L i b e č e k – *Levisticum officinale*

Je to víceletá odolná vysoká rostlina. Půdu má rád hlinitou. Protože má silně aromatické listy, používáme ho v menším množství. Hodí se na dochucení polévek, brambor a masa.

M a j o r á n k a – *Majorana hortensis*

U nás se pěstuje jako letnička, protože v zimě vymrzá. Dá se vysévat přímo na místo. Čaj se používá při migréně a bolestech hlavy, urychluje trávení. Inhalace se doporučuje při astmatu. V kuchyni se přidává do polévek, těstovin, k různým masům a do červených omáček.

B a z a l k a – *Ocimum basilikum*

Je to jednoletá rostlina, která nemá ráda chladno. Vysazujeme až po ledových mužích. Hodí se skoro ke všemu, nejčastěji se používá k pokrmům z rajčat. Přidáváme ji až ke konci vaření. Odvar se používá při chorobách ledvin. Zklidňuje také nervy a tiší žaludeční křeče.

Š a l v ě j – *Salvia officinalis*

Je to vytrvalá, silně aromatická bylina. Vyséváme ji přímo na stanoviště nebo oddělíme sazenici ze staršího trsu. V kuchyni je všestranně využitelná. Dává se do nádivek, sýrových pokrmů, přidává se k masu, zvěřině a do omáček. Jako kloktadlo mírní bolesti v krku. Napomáhá při zažívání tučných jídel a utiňuje trávicí soustavu. Snižuje nervovou podrážděnost, mírní pocity úzkosti a pomáhá při nadměrném pocení. Při mytí vlasů výluhem docílíme jejich pružnost a lesk.

E s t r a g o n – *Artemisia dracunculus*

Je to víceletá bylina. Zdřevnatělá lodyha je porostlá úzkými listy. Jsou dva druhy – ruský a francouzský. Francouzský má silnější aroma, ale vymrzá. Předpěstováváme, výsadba v květnu. Čerstvé listy se používají do marinád, k drůbežímu masu, houbám, do klasických francouzských omáček a na omelety. Nejvíce vůně dávají vrcholky výhonů a mladé listy.

M á t a p e p r n á – *Menta piperin*

Je to trvalka, dorůstá výšky 60 až 80 cm. Celá rostlina voní po mentolu. Sazenice získáme oddělením od starších rostlin. Je nenáročná, ale hodně rozpínavá. Působí protizánětlivě a dezinfekčně. Horký vývar pomáhá při začátku nachlazení. Ze sušených i čerstvých listů se louhuje osvěžující čaj. Čerstvá máta je součástí sladkých jídel, salátů a nápojů, vrcholové lístky se používají k ozdobě dezertů.

O r e g a n o – *Oreganum vulgare* neboli dobromysl

Je to víceletá rostlina, velmi podobná majoránce. Je teplomilná, má rada slunce. Nať se sklízí těsně před tím, než rozkvetne. Má výraznou chuť, používá se jako majoránka. Je vždy součástí správné pizzy. Aroma se rozvine až při tepelné úpravě. Jako léčivka zvyšuje vyměšování žluči a uvolňuje křečovitě stažené hladké svalstvo. Kloktá se při nemocech dutiny ústní, vývar tlumí kašel.

M e d u ň k a – *Mellisa officinalis*

Pochází ze Středomoří, dorůstá do výšky asi 60 cm. Množí se dělením trsů. Je nenáročná. Používá se při nadýmání, střevních a srdečních potížích, při nespavosti a přetažených nervech. Koupele působí protirevmaticky. Čerstvé listy se dávají do mléčných nápojů, pudinků a pohárů. Přidává se i k slaným nápojům.

M ě s í č e k zahradní – *Calendula officinalis*

Pěstuje se spíše jako okrasná rostlina-letnička. Sama se vysemeňuje, takže na zahradě vydrží mnoho let. V dubnu ho vyséváme přímo na záhonek. Léčivé jsou především květy. Čaj je účinný při zánětlivých onemocněních. Zastavuje krvácení, proto se používá na odřeniny a různé rány. V kosmetice se využívá ve formě krémů a olejů k čištění pleti.

T y m i á n – *Thymus vulgaris*

Je to nízký keřík, víceletá rostlina. Pěstuje se v mnoha odrůdách, které se od sebe liší i chuťově. Oblíbené jsou citronové tymiány. Dá se množit oddělením z větší rostliny. Uvolňuje hleny, zklidňuje záněty dýchacích cest. Krásně voní, hodí se hlavně do teplé kuchyně, na drůbež a zvěřinu, do dušených jídel, polévek a nádivek.

K o r i a n d r – *Coriandrum sativum*

Je to jednoletka, vysévá se přímo na záhonek. Používá se celá rostlina. Čerstvé lístky se používají do polévek, salátů a zeleninových jídel. Pomáhá při léčbě zánětů močového ústrojí, tiší také žaludek a srdce.

L i c h o ř e ř i š n i c e – *Trapaecolum* í polévek,

Je to popínavá rostlina, pěstuje se jako jednoletka. Roste rychle a hodně kvete. Je to přírodní antibiotikum, likviduje bakterie. Osvědčila se při zánětech močového ústrojí a ledvin. Pomáhá proti salmonelle a streptokokům. Používá se do salátů, květy zdobí i dezerty.

P e t r ť e l – *Petroselinum crispum*

Je to dvouletka. Klíčí i několik týdnů. Obsahuje množství vitamínu C a železa. Při ořezávání zachováváme středové listy. Přidává se do polévek, salátů, k vaječným, bramborovým a rybím pokrmům.

K o p r – Anethum graveolens

Je to jednoletka, dorůstá až jeden metr. Vysévá se přímo na záhon. Je nenáročný. Používá se při zavařování, do omáček a studených polévek. Má prokazatelné účinky při nadýmání.

P a ž i t k a – Allium schoenoprasum

Je trvalka. Vyséváme přímo na místo nebo množíme dělením trsů. Častou sklizní podpoříme další růst. Hodí se k ochucení polévek, pomazánek a dalších pokrmů. Květy se hodí k ozdobení zeleninových salátů.

Tyto bylinky dnes patří k základům bylinkářství. Kromě nich jsou na boskovické školní zahradě pěstovány i sléz maurský, kotvičnick pozemní, perila, šišák bajkalský, stévie, jablečník, řimbaba, ostropestřec, pelyněk, světlice barvířská, třapatka nachová či – mizuna, japonská zelenina.

Bylinky jsou zde pěstovány jednak na bylinkové spirále, ale i na deseti malých záhoncích – spíše vzorníčkách kolem spirály.

Bylinková spirála není soudobou novinkou, ale tradice se dochovala díky klášterním zahradám. Spojením kamenů, kamenné drtě a úrodné zeminy vznikne speciální záhon, který má koncentrovat energii a respektovat přírodní zákony. Do nejnižšího patra spirály se vysazují byliny náročnější na vlhko, do vyšších pater pak ty, kterým vyhovuje spíše sucho a slunko. Důležité je, abychom umístili k jednotlivým bylinkám i jmenovky, aby se je žáci naučili poznávat. Výhodou proti obrázkům je především to, že žáci si mohou jednotlivé bylinky ochutnat a přivonět k nim.

řimbaba

v popředí jablečnick, za ním řimbaba

2. Ukázkové plochy:

Malý vinohrad:

Vzhledem k tomu, že na jedné straně zahrady je vysoká zeď, která ji odděluje od ulice, bylo vhodné ji nějak ozelenit. "Vinohrad" se přímo nabízel. Boskovicko není sice vinařskou oblastí, ale na chráněném a osluněném stanovišti vinná réva dozraje. Protože jeden z místních zahradníků se množním révy zabývá, byly zakoupeny u něj následující odrůdy: Karneval, Diamono, Arkadia, Krystal, Jana, Hedvábné zelené a Kardinál. V obchodě pak byla koupena Izabela. Jedna odrůda nepřežila zimu, takže místo ní bude v tomto roce zakoupena jiná. Stejně tak odrůda Jana má velice slabý růst, takže je zvažováno o její výměně. O výnos se dělí žáci s ptáky, ale mají možnost poznat i pěstování vinné révy.

Ovocný sad

Skládá se z několika jabloní, broskve a dvou švestek. Zvláště pak žáci prvního stupně chodí sledovat růst ovoce od květu po zralý plod. Starší žáci pak před zimou obalují stromy plastovým pletivem před nezvanými lesními hosty a na jaře poznávají, jak se stromy prořezávají.

Drobné ovoce

Vzhledem k rozloze zahrady jde spíše jen o ukázkovou část. Zasaženy jsou zde černé, červené a bílé rybízky, angrešt, maliny a borůvky

Keře:

Slouží jednak na poznávání alespoň běžných druhů, ale jejich účelem je i ozelenění plotu mezi parkovištěm a zahradou. Při výsadbě bylo dbáno na to, aby keřová část odpovídala modernímu pojetí, takže oko kolemjdoucích potěší různé druhy keřů – jehličnany i listnáče, jejich různobarevnost i umístění.

šerík

vrba

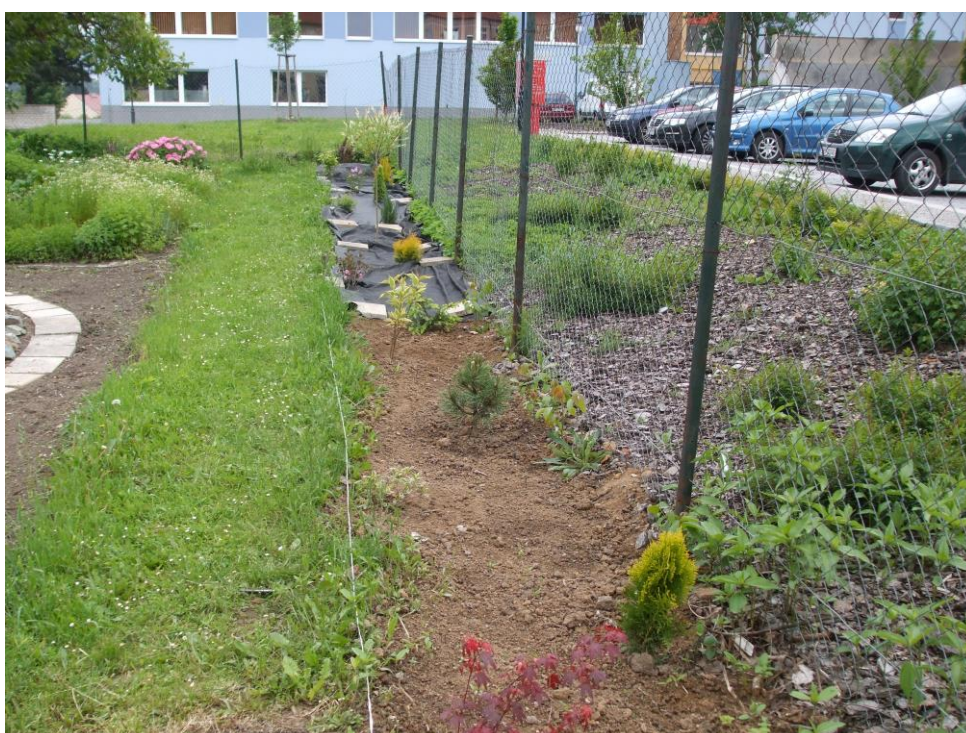

jedle

**Vysazené keře v pásu u plotu: / směrem
od školy /**

1. cypřišek
2. dřišťál
3. borovice
4. trojpek
5. zerav
6. šeřík
7. smrk
8. tavolník
9. cypřišek
10. vrba
11. zerav
12. vajgémie
13. smrk
14. svída
15. borovice
16. vajgémie
17. zerav
18. javor
19. jalovec
20. forzýtie
21. jedle

1. Chamaecyperis
2. Berberis thunbergii
3. Pinus watereri
4. Dentria
5. Thuja
6. Syringa meyeri Palibin
7. Picea glaura Conica
8. Spiera cinerea Grefsheim
9. Chamaecyperis lawsoniana Aurea
10. Salix integra Hakuro – nishiki
11. Thuja gulden Glose
12. Weigela
13. Picea oworika
14. Cornus alba Spaethii
15. Pinus wurstle
16. Weigelia florida Variegata
17. Thuja orientalis Aurea Nana
18. Acer palmatum Atropurpureum
19. Juniperus inekta Arnold
20. Forsythia Lydia
21. Abies procera Glauca

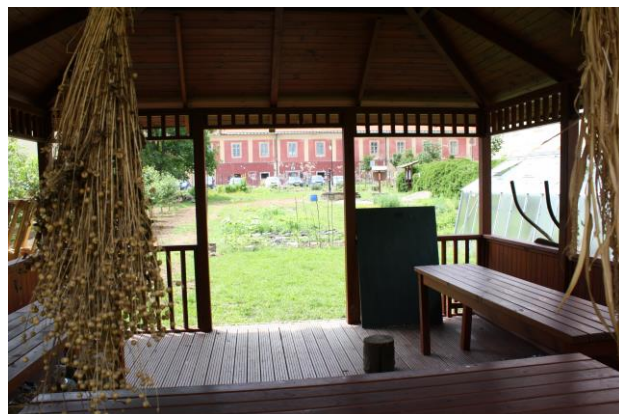

3. O s t a t n í z á z e m í a d o p l ň k y v ý k u y

Od počátku budování zahrady bylo dbáno na to, aby zde zůstala dostatečně velká **trávníková plocha**, kterou mohou žáci využít k různým hrám a proběhnutí se, aby tak kompenzovali sezení ve škole a většinou pak i doma.

Velká pozornost byla věnována stavbě **altánu**.

Ten je pro školní zahradu – učebnu v přírodě, naprosto nepostradatelný. Představa byla vybudovat dostatečně velký, aby se sem vešla pohodlně celá třída, což se podařilo. Ve stejném stylu jako altán byly vyrobeny i stoly a lavice. Potěšitelné je, že jakmile se objeví příznivé počasí, je maximálně využíván na výuku většiny předmětů.

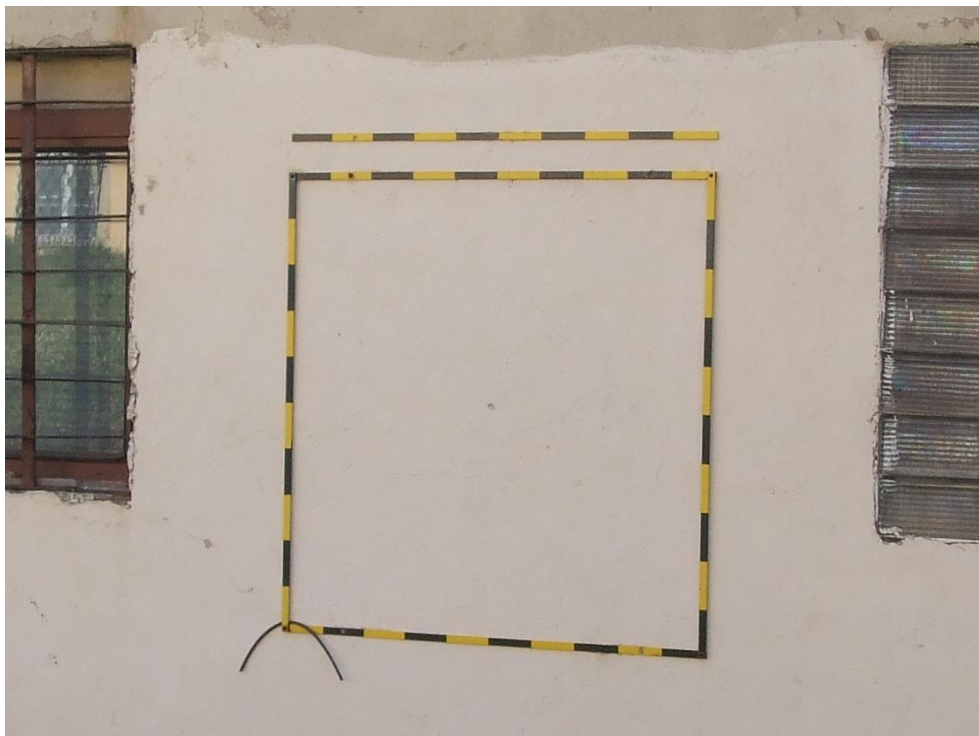
Oblíbené je i **posezení u ohniště**, kolem kterého jsou čtyři lavice z půlených klád. I zde se pohodlně vejde celá třída. Tento prostor děti využívají především k opékání špekáčků, při hraní her, ale příležitostně i pro výuku.

Vyučující 1. stupně, ale hlavně pak zeměpisu si pochvalují **meteorologickou část** s ukazatelem světových stran od uměleckého kováře, větrným kohoutem, barometrem, teploměrem, větrnou růžicí, přístrojem na měření spadlých srážek, slunečními hodinami i cedulí, na které je uvedena nadmořská výška přírodní učebny.

Matematici mohou vyžívat **čtvereční a délkový metr** s barevným označením dm, který je umístěn na stěně přilehlých garáží a žákům slouží ke snadnější představivosti.

Neodmyslitelnou součástí učebny je **naučná tabule** se dvěma skříňkami. Jejich obsah se mění podle potřeby vyučujících.

Nově zde bylo vybudováno i **jezírko** s vodními rostlinami a umístěn **hmyzí a motýlí „hotel“**, malá ukázka zelené střechy a suchomilných rostlin.

Vodní plocha po osazení

Hřbitov odpadů slouží k přehledu, jak dlouho se vybrané odpadky rozkládají.

Cílem je výchovné využití, aby žáci nehozali odpadky po zemi, ale dávali je do odpadkových košů.

Materiál	Doba rozkladu
Kus polystyrénu	Nikdy
Sklo	Odhad asi 3000 let
Igelitová taška	20 – 30 let
Nedopalek cigarety s filtrem	10 – 20 let
Ohryzek jablka	Týden až 20 dní
Vlněná ponožka	1 – 2 roky
Plechovka	5 – 15 let
List papíru	2 – 5 měsíců
Krabice od mléka	6 – 10 let
Pomerančová kůra	6 měsíců až rok
Plastikový kelímek	50 – 80 let

Nechybí ani dvoukomorový **kompostér**.

V minulých letech zde byla vyčištěna šestnáct metrů hluboká **studna**. Štíhlá, umělecky tvarovaná pumpa byla zhotovena na zakázku v blanenském podniku.

Zahrada je využívána samozřejmě při výuce pěstitelských prací, ale za příznivého počasí se z altánu, kde je i magnetická tabule, ozývá výuka českého jazyka, angličtiny a dalších předmětů, odpoledne sem chodí školní družina, takže je možné konstatovat, že školní zahrada byla přejmenována na učebnu v přírodě právem. Vztah dětí k tomuto kousku přírody pak vystihují nejlépe slova třetáka: “Mami, pojd’ se podívat na **naši** zahradu”.

Zpracovala Mgr. Jarmila Nezvedová

Spolupráce RNDr. Vladimír Ochmanský, Mgr. Zdeněk Žáček a pan Tomáš Bureš

Použitá literatura:

DNES – časopis DOMA – příloha Bylinky, jak je pěstovat a používat, text Lucie Martínková